

філологія». Серія «Педагогіка». Переяслав-Хмельницький: «ФОП Домбровська Я. М.». Випуск 23. С. 48-56.

4. North Atlantic Treaty Organization (NATO). (2003). Standardization Agreement 6001 (STANAG) – Language Proficiency Levels. NATO Standardization Agency, 1-10. Available at: http://www.extra-muros.ch/docs/mil_stanag_engl_original.pdf.

5. Orna-Montesinos, C. (2013). English as an International Language in the military: A study of attitudes. LSP Journal, 4 (1), 87-105. Available at: <http://lsp.cbs.dk>.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

**Тетяна Колбіна (Харків, Україна)
Олена Олексенко (Харків, Україна)**

Пандемія поставила вищу освіту України перед новими викликами. Навчання під час карантину суттєво пришвидшило впровадження різних форм і технологій дистанційної освіти, актуалізувало завдання модернізації його організації, пошук ефективних методів управління процесом навчання, поставило викладачів перед необхідністю підвищити свій рівень володіння інформаційно-комунікаційними технологіями.

У Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні наголошено, що дистанційна освіта створює умови для реалізації системи безперервної освіти "через все життя" і забезпечує індивідуалізацію навчання при масовості освіти. Дистанційна освіта відкриває нові можливості для підготовки молоді, що полягають у розширенні доступу до всіх рівнів освіти, реалізації можливості її одержання для великої кількості молодих людей, включаючи тих, хто не може навчатись у вищих навчальних закладах за традиційними формами внаслідок браку фінансових або фізичних можливостей, професійної зайнятості, віддаленості від великих міст, престижних навчальних закладів тощо. Разом з цим така форма освіти вимагає оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань [4].

У працях науковців (В. Биков [1], П. Стефаненко [5] та інші) визначено основні принципи системи дистанційної освіти: гнучкість, модульність, динамічність, адаптивність, неперервність, креативність і відкритість. Вона базується переважно на самостійному отриманні необхідного обсягу і якості знань та передбачає поєднання широкого спектру традиційних і новітніх інформаційних технологій. Використання цих технологій дозволяє студентам сформувати вміння і навички, які в подальшому визначають успішність людини в будь-якій сфері діяльності. До них відносять: вміння самостійно планувати свою діяльність; вміння приймати рішення, робити вибір і нести за нього відповідальність; вміння працювати в інформаційному просторі (відбирати необхідну інформацію, структурувати і використовувати для прийняття рішення в певній ситуації); вміння подавати результати діяльності з використанням інформаційних технологій; навички самоосвіти.

Дистанційне навчання передбачає нову організацію освітнього процесу, в якій викладачі і студенти взаємодіють на відстані. Дистанційні освітні ресурси дають можливість безпосереднього спілкування студентів з викладачем (он-лайн), неперервного контролю якості засвоєних знань, здійснення індивідуального підходу в навчанні, адаптації навчального матеріалу до особистого темпу засвоєння кожним студентом.

Підвищення якості дистанційного навчання передбачає перегляд підходів до його організації і управління ним, вироблення нових форм комунікації між викладачем і студентами. Вони мають створити психолого-педагогічні умови для формування навчальних навичок, здатності до самоорганізації і самоосвіти, вміння творчого застосування знань у професійній діяльності.

Самоорганізація завжди передбачає активну позицію особистості як суб'єкта своєї діяльності. З точки зору І. Зимньої, самостійна робота студента – це цілеспрямована, внутрішньо вмотивована, структурована самим суб'єктом діяльність, що складається з дій з її виконання і коригування щодо процесу і результату [3]. Самостійна робота потребує від суб'єкта високого рівня самосвідомості, рефлексивності, самодисципліни, відповідальності.

Така самоосвітня компетентність, за дослідженнями С. Боднар, є якісною характеристикою особистості, що передбачає формування здатності до самостійної організації пізнавально-пошукової діяльності з метою вдосконалення професійних знань і набуття умінь й навичок практичного застосування у сфері професійної діяльності [2].

Розглянемо організацію вивчення іноземних мов у Харківському національному економічному університеті імені С. Кузнеця у період коронавірусної пандемії. Навчання студентів організовано і здійснюється на основі персональної навчальної системи (ПНС), яку розміщено на платформі MOODLE. Зазначимо, що ПНС було створено в 2009 році з метою моніторингу та координації роботи студентів, забезпечення якісного змісту освіти, рівного доступу учасників освітнього середовища до якісних навчально-методичних матеріалів), створення умов для персоналізації навчання. Ресурси ПНС дозволяють організувати змішане навчання (як он-лайн, так і офф-лайн).

ПНС складається з трьох рівнів: контентний, інтерактивний, автономний. Рівень змісту характеризується заповненням курсу навчальними матеріалами, доступними для змішаної форми навчання, структуруванням їх змісту тощо.

Розглянемо, яким чином організовано вивчення курсу "Іноземна мова професійного спрямування". Його метою є формування досвіду міжкультурної комунікації, що передбачає набуття здатності студентів ефективно спілкуватися як у письмовій, так і в усній формах, навичок застосування іноземної мови в різних ситуаціях професійної діяльності в межах тем, передбачених професійними вимогами.

На контентному рівні ПНС студенти мають опрацювати тексти або контент-сторінки, запропоновані викладачем, можуть використовувати довідкову літературу для вилучення необхідної інформації. На цьому рівні студенти з навчальних матеріалів вилучають інформацію професійного змісту, дізнаються про особливості ділової комунікації з партнерами інших культур. На основі текстів студенти знайомляться з системою категорій культури, які відображають ставлення людини до навколишнього світу, прояви часу (минуле – сьогодення – майбутнє, синхронність – послідовність актів), спосіб життя (активний – пасивний), простір (приватна – офіційна сфера), відносини між людьми на роботі (конкуренція – співпраця) тощо.

Інтерактивний рівень ПНС характеризується додаванням інтерактивних елементів (наприклад, виконання он-лайн різноманітних лексико-граматичних вправ та їх он-лайн оцінювання, перегляд відеофільмів або прослуховування аудіо текстів з подальшими завданнями на перевірку їх розуміння, он-лайн тести). Це дозволяє викладачеві здійснювати поточний контроль за ефективністю засвоєння студентами навчального матеріалу.

На автономному рівні студенти представляють результати своєї самостійної роботи або дослідницьких проектів (наприклад, готують презентації підприємства або продукту, пишуть есе за змістом вивчених тем створюють описують діаграми або таблиці тощо) Ефективним виявилось проведення ділових ігор «Переговори з діловим партнером», дискусій (наприклад, на теми бізнес-етики). Автономний рівень передбачає спонтанне говоріння, пов'язане з необхідністю відразу відшукувати точні й адекватні лексичні та граматичні засоби для формулювання повідомлення. Передумовою переходу студентів на цей рівень є успішне засвоєння навчального матеріалу на контентному та інтерактивному рівнях.

Тож персональні навчальні системи забезпечують перехід студентів від управління викладачем навчальною діяльністю (контентний рівень) через співуправління (інтерактивний рівень) до самоуправління (автономний рівень) своїм навчанням.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г. та ін. Технологія створення дистанційного курсу. Навч. посібник / За ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
2. Боднар С. В. Формування самоосвітньої компетентності студентів економічних спеціальностей у процесі вивчення іноземної мови // Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2014. – №2. – С. 103-108.
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник / И. А. Зимняя. Москва: Логос, 2003. – 383 с.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
5. Стефаненко П.В. Дистанционное обучение в высшей школе: – Моногр. – Донецк: ДОННТУ, 2002. – 397 с.